

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

2003 metai

2

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2003

2

VILNIUS 2005

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2003

2

VILNIUS 2005

UDK 947.45
Li 237

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas

Alfonsas EIDINTAS

Vilniaus universitetas

Zigmantas KIAUPA (pirmininkas)

Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ

Lietuvos istorijos institutas

Bronius MAKASKAS

Lenkijos MA Istorijos institutas

Jolita MULEVIČIŪTĖ

Kultūros, filosofijos ir meno institutas

Edmundas RIMŠA

Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)

Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS

Milersvilio universitetas

Redakcinės kolegijos adresas:

Kražių g. 5, 01108 Vilnius

<http://www.istorija.lt>

PUBLIKACIJOS

LIETUVOS VALSTYBĖS TARYBOS DOKUMENTŲ APRAŠAI

Parengė MINDAUGAS M A K S I M A I T I S

Lietuvos valstybės tarybos valstybinės veiklos laikotarpis, sekęs po 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės akto priėmimo iki Steigiamojo seimo sušaukimo, buvo turiningas ir prasmingas, įdomus savo netikėtais vingiais ir tendencijomis. Dėl savo svarbos Lietuvos valstybės atkūrimo procese sulaukęs didelio dėmesio, moksliniams tyrinėjimams šis laikotarpis, ypač jo pradžia, nėra dėkingas dėl šaltinių stokos. Svarbūs šaltiniai šio laikotarpio Valstybės tarybos veiklos istorijai yra jos išleisti atitinkami aktai. Tačiau Tarybos dienraštyje „Lietuvos aidas“ jie buvo publikuojami nereguliariai, oficialiai juos imta skelbti tik paskutinėmis 1918 m. dienomis, pradėjus leisti „Laikinosios vyriausybės žinias“. Lietuvos centrinio valstybės archyvo Lietuvos valstybės tarybos fondas (f. 1014), deja, yra labai neišsamus, jame pasigendama pačių svarbiausių Tarybos priimtų teisės aktų. Valstybės tarybos archyvo likimo peripetijas, išsimėtymo priežastis bei nevienkartinius dokumentų paieškų mėginimus plačiai ir argumentuotai yra išanalizavęs istorikas Raimundas Klimavičius¹.

Reikšmingi Valstybės tarybos dokumentai, surinkti ir publikuoti P. Klimo sudarytame rinkinyje², toli gražu neužpildo susidariusios Tarybos valstybinių aktų spragos.

¹ R. K l i m a v i č i u s, *Neįminta XX amžiaus Lietuvos istorijos mįslė. Vasario 16-osios akto pėdsakais*, Vilnius, 2003, p. 149–167.

² P. K l i m a s, *Der Werdegang des litauischen Staates von 1915 bis zur Bildung der provisorischen Regierung im November 1918*, Berlin, 1919.

Esant tokiai padėčiai, nors netiesioginiu, bet vertingu šaltiniu tenka laikyti duomenis apie aktus, esančius Centriniam valstybės archyve saugomo žinomo Lietuvos politiko Antano Tumėno asmeninio fondo byloje, pavadintoje „Augštojo Valstybės Tarybos Prezidiumo leidžiamųjų raštų ir bylų sąrašas“ (f. 1557, ap. 1, b. 40). Byloje yra du atskiri sąrašai – „Valstybiniai aktai ir dokumentai“ ir „Augštojo Valstybės Tarybos Prezidiumo leidžiamųjų raštų sąrašas“. Iš sąrašuose pietuku padarytų įrašų matyti, jog tai yra dokumentų, esančių nežinomo Tarybos archyvo bylose, aprašai.

Abu sąrašai surašyti rašomąja mašinėle, su gana gausiomis korektūros ir kalbos klaidomis ir patvirtinti „L. R. Prezidento kanceliarijos“ spaudais. Sąrašuose, papildančiuose vienas kitą, suregistruoti ir neretai detalai aprašyti kai kurie itin svarbūs Valstybės tarybos ir jos Prezidiumo dokumentai.

Dokumentų aprašai ne tik patvirtina to ar kito Valstybės tarybos dokumento buvimo faktą bei jų turinį, bet ir neretai gali suteikti kitos, kartais gana reikšmingos papildomos informacijos.

Sprendžiant iš byloje esančio archyvinių dokumentų panaudojimo žiniaraščio, ši gana neimpozantiškai įvardyta byla, juolab esanti privataus asmens fonde, iki šiol nepatraukė tyrinėtojų dėmesio. Tai ir paskatino mus joje esančius Valstybės tarybos aktų sąrašus pateikti skaitytojui.

Prie L. V. Tarybos archyvo bylos nr. 3¹.
L. R. Prezidento Kanceliarija².

VALSTYBINIAI AKTAI IR DOKUMENTAI

Lietuvos CVA, f. 1557, ap. 1, b. 40, lap. 5–8. Mašinarštis; egzempliorius, išspausdintas per kalkę.

1. 1918 m. kovo mėn. 23 d. Vokiečių imperatoriaus Vilhelmo raštas, kuriuo pareiškia pripažįstąs Lietuvą laisva ir nepriklausoma valstybe. Rašyta mašinėle, vokiečių kalba. Parašai: Wilhelm J. R. ir Graf von Hertling. Išspausstas Vokiečių valstybės antspaudas.

2. 1918 m. birželio mėn. 4 d. Aktas, kuriuo Lietuvos Taryba kviečia Wilhelm Herzog von Urach, Graf von Württemberg, apimti Lietuvos karaliaus sostą. Rašyra [3] ranka, lietuvių kalba. Parašai: Smetona, Lietuvos Tarybos Pirmininkas; Kun. J. Staugaitis, Lietuvos Tarybos vicepirmininkas; Dr. J. Šaulys, Lietuvos Tarybos vicepirmininkas; J. Šernas, Lietuvos Tarybos generalinis sekretorius. Lietuvos Tarybos antspaudas. Rašte yra du priedašai. Pirmasis rašytas Hercogo Urcho ranka, lietuvių kalba, kad jis priimtas pakvietimą apimti Lietuvos Karaliaus sostą ir sutinkas su visomis išdėstytomis akte sąlygomis. Parašas: Wilhelm, Hezog von Urach, Graf von Württemberg. Data: Freiburg 1/Br. 1.VII.1918. Antrasis priedašas, rašytas Vilhelmo Alberto kunigaikščio Uracho ranka, lietuvių kalba, kad jis kaip įpėdinis visiškai sutinkas su savo tėvo pareiškimu. Parašas: Wilhelm Albert Fürst von Urach, Graf von Württemberg. Parašyta Areis-le-Ponsart, 9.VII.1918.

3. 1918 m. birželio mėn. 4 d. Tas pat, tik visa kas rašyta vokiečių kalba ir nėra Vilhelmo Alberto kunigaikščio Uracho priedašo.

4. 1918 m. liepos mėn. 11 d. priimti Lietuvos Valstybės Tarybos nutarimai: 1/ Lietuvos Valstybės Taryba laiko Lietuvai tinkama valdymo forma konstitucinę paveldimą monarchiją su katalikų karalium priešakyje, ir 2/ renka ercoją Wilhelmą Urachą, Virtembergijos grafą, Lietuvos karalium. Rašyta mašinėle lietuvių klaba. Pataisyta: vietoje „kviečia“ – „renka“, ir vietoje „siūlo jam“ – „kviečia jį“. Lietuvos Valstybės Tarybos narių parašai: Dr. J. Basanavičius, S. Banaitis, K. Bizauskas, Pr. Dovydaitis, D. Malinauskas, Vladas Mironas, Alfonsas Petrulis, Dr. J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis.

¹ Įrašas pieštuku.

² Spaudo tekstas.

5. 1918 m. liepos mėn. 11 d. Tas pat, vokiečių kalba. Vietoje „ladet“ pataisyta „wählt“ ir išbraukta ein.

6. 1918 m. liepos mėn. 11 d. Tas pat, lietuvių kalba, pataisytoji redakcija. Be parašų, surašytų Nr. 4, yra dar šie: Dr. E. Draugelis, J. Vailokaitis. Toliau eina priedas: „Naujai liepos 13 d. 1918 Tarybos kooptuotieji nariai reiškia šiuo savo parašais pritarimą auksčiau paduotiems Tarybos nutarimams“. Parašai: J. Alekna, Martynas Yčas, J. Puryckis, Stasys Šilingas.

7. 1918 m. liepos mėn. 11 d. Tas pat, kas Nr. 6, tik vokiečių kalba.

8. 1918 m. liepos mėn. 11 d. Lietuvos Valstybės Tarybos nutarimas 1918 m. liepos 11 d. kviesti Ercogą Wilhelmą Urachą, Würtemberg Grafą, apimti Lietuvos karaliaus sostą, su išdėstymu kvietimo sąlygų XII punktų. Tekstas tas pat, kaip Nr. 2. Rašyta ranka, lietuvių kalba. Parašai: Dr. J. Basanavičius, S. Banaitis, K. Bizauskas, Pr. Dovydaitis, D. Malinauskas, Vladas Mironas, Alfonsas Petrusis, Dr. J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis. Priedas, kad naujai liepos 13 d. 1918 m. Tarybos kooptuoti nariai reiškia pritarimą šioms Tarybos nutarimams. Po priedu parašai: J. Alekna, Stasys Šilingas, Martynas Yčas, J. Puryckis, gydyt. E. Draugelis.

9. 1918 m. gruodžio mėn. 13 d. Latvijos Laikinosios Vyriausybės Užsienių Reikalų Ministerijos pažymėjimas, kad agronomas Wilis Bandrevičius yra Laikinosios Latvijos Vyriausybės atstovu Lietuvos sostinėje Vilniuje. Rašyta latvių ir prancūzų³ kalbomis. Pasirašė Ministeris Pirmininkas ir laikin. Užsienių Reikalų Ministeris Ulmanis, Kancelerijos viršininkas D. Rudzits. Antspaudas: „Latvijas Pagaidu Waldība“ Nr. 61.

10. 1918 m. gruodžio mėn. 17 d. Latvijos Laikinosios Vyriausybės sveikinimas lietuviams. Rašyta latvių kalba. Pasirašyta Ministerio Pirmininko ir laikin. Užsienio Reikalų Ministerio Ulmanio ir Kancelerijos Viršininko D. Rudzits. Antspaudas: „Latvijas Pagaidu Waldība“ Nr. 85.

11. 1918 m. gruodžio mėn. 16 d. Raštas, kuriuo 1/ d-ras Vigodskis skiriamas Ministeriu be portfelio žydų reikalams, 2/ adv. Rozenbaumas - Užsienių Reikalų Ministerio padėjėju ir 3/ d-ras Rachmilevičius - Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerio padėjėju. Parašai: Valstybės Tarybos Prezidiumas: A. Smetona, J. Staugaitis, St. Šilingas, Prof. A. Voldemaras, Ministeris Pirmininkas. Antspaudu nėra. Numeris nepažymėtas.

12. 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. Trijų Prezidiumo nutarimas, kad kiekvieno Trijų pasirašymas skyrium yra tolygus Prezidiumo parašui. Parašai: Valstybės Ta-

³ Čia ir kitur tekste vietoj raidės ū vartojama u.

rybos Trijų Prezidiumas: A. Smetona, J. Staugaitis, St. Šilingas. Ministeris Pirmininkas Prof. A. Voldemaras. Be antspaudo.

13. 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. Tas pat, tik pavadinime įstatyta „di“.

14. “ “ “ “ Tas pat, tik nėra J. Staugaičio parašo.

15. 1918 m. gruodžio mėn. 20 d. Raštas Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Voldemarui, kuriuo gen. Žukauskas skiriamas Apsaugos Ministeriu. Parašai: Valstybės Tarybos prezidiumas: A. Smetona, St. Šilingas. Ministeris Pirmininkas - parašo nėra. Antspaudo nėra. Nr. 18.

16. 1918 m. gruodžio mėn. 23 d. Raštas Mykolui Sleževičiui, kuriuo jis yra skiriamas Vyriausioju karo vadu ir jam pavedamas visas šalies valdymo ir gynimo darbas. Parašai: Valstybės Tarybos Trijų Prezidiumas: St. Šilingas. Pavaduotojas Ministerio Pirmininko Vidaus Reikalų Ministeris Vl. Stašinskas. Vyriausias Karo Vadas M. Sleževičius. Valstybės Tarybos antspaudas.

17. 1918 m. gruodžio mėn. 23 d. Nutarimas, kad visi valstybiniai aktai turi būti Vyriausiojo Karo Vado kontrasignuojami. Rašyta ranka. Parašai: St. Šilingas, Valstybės Tarybos Trijų Prezidiumas. Vl. Stašinskas, pavaduojąs Ministerį Pirmininką Vidaus Reikalų Ministeris. Vyriausias Karo Vadas M. Sleževičius. Valstybės Tarybos antspaudas.

18. 1918 m. gruodžio mėn. 24 d. Valstybės Tarybos Trijų Prezidiumo nutarimas, kuriuo 1/ Krašto Apsaugos Ministeris gen. Žukauskas paliuosiuojamas nuo pildymo ministerio pareigų ir priskiriamas prie Krašto Apsaugos Ministerijos; 2/ Krašto Apsaugos viceministeris gen. Kondratavičius paleidžiamas nuo užimamos vietos ir 3/ karininkas Velykis skiriamas laikinai eiti Krašto Apsaugos Ministerio pareigas. Rašyta ranka. Parašai: Valstybės Tarybos Prezidiumas St. Šilingas. Ministerio Pirmininko pavaduotojas Vl. Stašinskas. Valstybės Tarybos antspaudas.

19. 1918 m. gruodžio mėn. 26 d. Raštas pris. adv. Vl. Stašinskui, kuriuo jis yra skiriamas Valstybės kontrolieriumi [5]. Parašai: Valstybės Tarybos Prezidiumas St. Šilingas. Ministeris Pirmininkas Mykolas Sleževičius. Valstybės Tarybos antspaudas.

20. 1918 m. gruodžio mėn. 26 d. Raštas Pris. adv. Mykolui Sleževičiui, kuriuo jam pavedama sudaryti naujas Ministerių Kabinetas. Rašyta ranka. Parašai: Valstybės Tarybos Prezidiumas St. Šilingas. Ministerio Pirmininko pavaduotojas Vl. Stašinskas. Valstybės Tarybos antspaudas.

21. 1918⁴ [6] m. gruodžio mėn. 27 d. Raštas Ministeriui Pirmininkui Mykolui Sleževičiui, kuriuo Valstybės Tarybos Prezidiumas tvirtina M. Sleževičiaus pristatytą

⁴ Turėtų būti 1918.

Ministerių Kabineta. Parašai: Valstybės Tarybos Prezidiumas St. Šilingas. Ministeris Pirmininkas M. Sleževičius. Valstybės Tarybos antspaudas.

22. 1918 m. gruodžio mėn. 31 d. Raštas Teisingumo Ministeriui P. Leonui, kuriuo 8 žmonės yra skiriami Apygardos Teismų Pirmininkais, Nariais ir Valstybės Gynėjais ir įsakoma laikyti Augustiną Janulaitį, einantį Užsienio Reikalų Ministerijos Valdytojo pareigas, pasišalinusiu nuo Vilniaus Apygardos Teismo Pirmininko vietos. Paimti iš jo teismą įsakoma Vyriausiojo Tribunolo Pirmininkui A. Kriščiukaičiui. Pavardėje „Zariną“ ranka pataisyta „nė“. Parašai: St. Šilingas, Valstybės Tarybos Prezidiumas, P. Leonas, Teisingumo Ministeris. Valstybės Tarybos antspaudas.

23. 1919 m. sausio mėn. 1 d. Švietimo Ministerio M. Biržiškos raštas Ministeriui Pirmininkui, kuriuo jis pareiškia pasilieka Vilniuje ir siūlo pakviesti laikinuoju Švietimo Ministerijos Valdytoju ir viceministeriu Joną Yčą. Rašyta ranka. Parašas: Švietimo Ministeris M. Biržiška. Toliau yra Ministerio Pirmininko M. Sleževičiaus įrašas, kad jis tinkamas pakviesti Švietimo Ministerijos viceministeriu Joną Yčą. Parašas: Mykolas Sleževičius, Ministeris Pirmininkas. Toliau tame pačiame popieryje yra ranka rašytas Jono Yčo paskyrimas Švietimo Ministerijos viceministerio valdytojo teisėmis. Parašai: Valstybės Tarybos Prezidiumas St. Šilingas. Ministeris Pirmininkas M. Sleževičius. Valstybės Tarybos antspaudas.

24. 1919 m. sausio mėn. 16 d. Raštas, kuriuo K. Daugirdas yra skiriamas laikinai eiti Valstybės Kontroliaus Valdytojo pareigas. Parašai: St. Šilingas, Valstybės Tarybos prezidiumas. M. Sleževičius, Ministeris Pirmininkas. Valstybės Tarybos antspaudas. Nr. 21.

25. 1919 m. sausio mėn. 25 d. Raštas Ministeriui Pirmininkui M. Sleževičiui, kuriuo Prekybos ir Pramonės Ministeris J. Šimkus skiriamas Krašto Apsaugos Ministerijos Tiekimo Skyriaus viršininku nepaprastais įgaliojimais, pasiliekant Prekybos ir Pramonės Ministeriu. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Valstybės Tarybos Prezidiumas. Jonas Vileišis Ministerio Pirmininko Pavaduotojas Vidaus Reikalų Ministeris. Lietuvos Tarybos antspaudas Nr. 26.

26. 1919 m. sausio mėn. 25 d. Raštas Ministeriui Pirmininkui M. Sleževičiui, kuriuo Stasys Zaskevičius yra skiriamas Krašto Apsaugos Ministerijos viceministeriu. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Valstybės Tarybos Prezidiumas. Jonas Vileišis, Ministerio Pirmininko Pavaduotojas, Vidaus Reikalų Ministeris. Lietuvos Tarybos antspaudas. Nr. 27.

27. 1919 m. vasario mėn. 23 d. Raštas Justinui Zubrickui, kuriuo jis yra skiriamas laikinuoju Valstybės Kontrolės Valdytoju. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas.

Augštasai⁵ Valstybės Tarybos Prezidiumas. M. Sleževičius Ministeris Pirmininkas. Antspaudo nėra. Nr. 48.

28. 1919 m. kovo mėn. 3 d. Raštas Teisingumo Ministeriui P. Leonui, kuriuo Kauno Apygardos Teismo Valstybės Gynėjas Kazimieras Samajauskas liuosuojamas nuo vietos ir Kauno Apygardos Teismo Valstybės Gynėju skiriamas Rapolas Skipitis. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas. P. Leonas, Teisingumo Ministeris. Antspaudo nėra, Nr. 49.

29. 1919 m. kovo mėn. 12 d. Raštas Ministeriui Pirmininkui Pranui Dovydaičiui, kuriuo Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas tvirtina Pr. Dovydaičio pristatytą Ministerių kabinetą. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas. Ministeris Pirmininkas Pr. Dovydaitis. Valstybės Tarybos antspaudas. Nr. 52.

30. 1919 m. kovo mėn. 26 d. Raštas Ministeriui Pirmininkui, kuriuo Povilas Matulionis skiriamas Žemės Ukio ir Valstybės Turtų viceministeriu. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas. A. Stulginskis, Ministerio Pirmininko Pavaduotojas, Vidaus Reikalų Ministeris. Valstybės Tarybos antspaudas. Nr. 56.

31. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Valstybės Tarybos Narių priesaikos formula. Rašyta ranka, lietuvių kalba. Valstybės Tarybos Narių parašai: Justinas Staugaitis, Alfonsas Petrulis, S. Brokas, J. Jachimavičius, V. Petrulis, A. Stulginskis, Valdemaras Čarneckis, Stasys Šilingas, Donatas Malinauskas, K. V. Mironas, K. Šaulys, J. Vailokaitis, M. Jvanauskas, L. Noreika, S. Banaitis, Dr. E. Draugelis, J. Smilgevičius. Valstybės Tarybos antspaudas. Prieraišas: Siekdino Žemaičių Vyskupas / parašas/ Pr. Karevičius. Antspaudas: Žemaičių Vyskupijos Kurija Kaune.

32. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Ta pati Valstybės tarybos narių priesaikos formula. Rašyta ranka, lietuvių kalba. Išbraukta: “Valstybės Tarybos Nariai: Kun. J. Staugaitis“. Pažymėta: Siekdino Žemaičių Vyskupas /parašas/ Pranciškus Karevičius. Toliau eina parašai: V. Čarneckis, L. Kavoliunas, K. Šaulys, A. Stulginskis, V. Petrulis, K. V. Mironas, D. Malinauskas, J. Vailokaitis, M. Jvanauskas, St. Šilingas, A. Petrulis, Dr. E. Draugelis, J. Jachimavičius, S. Brokas, J. Smilgevičius, S. Banaitis, L. Noreika.

33. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Iškilminga Valstybės Tarybos narių pasižadėjimo formula. Rašyta ranka, lietuvių kalba. Valstybės Tarybos narių parašai: Dr. J. Šaulys, Dr. J. Alekna, J. Šernas. Valstybės Tarybos antspaudas.

⁵ *Augštasis* – čia ir kitur dokumentuose įvardijamas Valstybės tarybos Aukštasis prezidiumas.

34. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Formula prisiagi členoy Dzeržaunay Rady. Rašyta ranka, gudų kalba. Valstybės Tarybos Narių parašai: Jazep Voronko, Vaclau Lastouski, Konstancin Blecki, Jvan Korčinski. Valstybės Tarybos antspaudas. Priešas: K prisiaze privei /pasirašyta/ Nikolai Savickij, Nastojatel Kovenskoj Voskresenskoj cerkvi.

35. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Vyriausybės Nario priesaikos formula. Rašyta ranka, ebrajų kalba. Parašų nėra. Valstybės tarybos antspaudas.

36. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Vyriausybės Nario iškilmingo pasižadėjimo formula. Rašyta ranka, ebrajų kalba. Pieštuku įrašyta Simano Rozenbaumo vardas ir pavardė. Simano Rozenbaumo parašas. Valstybės Tarybos antspaudas.

37. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Valstybės Prezidento priesaikos formula. Rašyta ranka, lietuvių kalba. Parašas: A. Smetona, Valstybės Prezidentas. Valstybės Tarybos antspaudas. Toliau pažymėta: Siekdino Žemaičių Vyskupas /parašas/ Pranciškus Karevičius.

38. 1919 m. balandžio mėn. 6 d. Valstybės Prezidento priesaikos formula. Rašyta ranka, ebrajų kalba. Piešuku įrašyti Antano Smetonos vardas ir pavardė. Parašo nėra. Valstybės Tarybos antspaudas.

39. nepažymėta. Atsišaukimas į Lietuvos piliečius, kad stotų ginti Tėvynės. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Valstybės Tarybos vardu Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas. M. Sleževičius, Ministeris Pirmininkas.

Prie L. V. Tarybos archyvo bylos nr. 1⁶.

L. R. Prezidento Kanceliarija⁷.

Lietuvos CVA, f. 1557, ap. 1, b. 40, lap. 5–8. Mašiniškis; egzempliorius, išspausdintas per kalnę.

Augštojo Valstybės Tarybos Prezidiumo leidžiamųjų raštų sąrašas

1. 1918 m. lapkričio mėn. 11 d. Nr. 1 Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Volde-marui. Patvirtinimas pristatyto lapkričio m. 9 d. Ministerių Kabineto.

2. 1918 m. lapkričio mėn. 11 d. Nr. 2 Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Volde-marui. Patvirtinimas K. Vizbaro Ministerių Tarybos dalykų vedėju.

⁶ Įrašas pieštuku.

⁷ Spaudo tekstas.

3. 1918 m. lapkričio mėn. 16 d. Nr. 3. Valstybės tarybos Nariui Dr. J. Šauliui. Paskyrimas jo pasiuntiniu Berlyne.

4. 1918 m. lapkričio mėn. 16 d. nepažymėta Juodraštis rašto vokiečių vyriausybei, kuriuo pranešama apie Dr. J. Šaulio paskyrimą atstovauti Lietuvos valstybės reikalams Vokietijos Vyriausybei. Prancūzų kalba.

5. 1918 m. gruodžio mėn. 3 d. Nr. 4. Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Volde-
marui. Patvirtinimas generolo K. Kondratavičiaus Apsaugos Ministerio padėjėju.

6. 1918 m. gruodžio mėn. 3 d. Nr. 5. Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Volde-
marui. Patvirtinimas Dr. J. Aleknos Vidaus reikalų ministerio padėjėju.

7. 1918 m. gruodžio mėn. 6 d. Nr. 6. Ministeriui Kabinetai, Valstybės Tarybos sekretoriaus pranešimas, kad jam yra pavesta rupintis Valstybės įstatymu ir valdžios įsakymu lakštų leidimu.

8. 1918 m. gruodžio mėn. 7 d. Nr. 7. Įgaliojamasai raštas J. Šauliui susižinoti su koalicinėmis valstybėmis, kurios stovi ant pamato pripažinimo nepriklausomos Lietuvos ir ant pamato suteikimo jai kariškos ir finansinės pagalbos.

9. 1918 m. gruodžio mėn. 7 d. Tas pat prancūzų kalba.

10. 1918 m. gruodžio mėn. 10 d. Nr. 8. Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Volde-
marui. Teismų pirmininkų ir narių patvirtinimas.

11. 1918 m. gruodžio mėn. 10 d. Nr. 9. Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Volde-
marui. Paskyrimas J. Voronkos Ministeriu be portfelio gūdų reikalams.

12. 1918 m. gruodžio 11 d. Nr. 10. Ministerių Kabinetai. Kvietimas pasitariman
apie apsaugos reikalus.

13. 1918 m. gruodžio mėn. 14 d. Nr. 11/1720 Ministerių Kabinetai. Kreipimas
Ministerių Kabineto dėmesio į tai, kad ministerijos yra užėmę didesnę dalį Valsty-
bės Tarybos busto ir trukdo V. Tarybos darbą.

14. 1918 m. gruodžio mėn. 14 d. Nr. 12/1722 Ministerių Kabinetai. Prašymas
asignuoti Valstybės Tarybai 325.000 Šveicarijos frankų.

15. 1918 m. gruodžio mėn. 13 /?/ – Ištrauka iš Lietuvos Tarybos posėdžio 1918 m.
gruodžio mėn. 14 d. protokolo, kad Lietuvos Taryba apsiimanti garantuoti užsienio
Lietuvių Tarybai Šveicarijoje 325.000 Šveicarijos frankų.

16. 1918 m. gruodžio mėn. 16 d. Nr. 13. Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Voldemarui. Paskyrimas D-ro J. Vigodskio Ministeriu be portfelio žydų reikalams, adv.
S. Rozenbaumo Užsienių Reikalų Ministerio padėjėju ir d-ro N. Rachmilevičiaus
Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministerio padėjėju. Juodraštis.

17. 1918 m. gruodžio mėn. 17 d. Nr. 14. Finansų Ministeriui. Pranešimas, kad
asignuotus 325.000 Šveicarijos frankų pavedama gauti Vilniaus Lietuvių Centro
K-tui. Juodraštis.

18. 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. Nr. 15. Raštas Ministeriui Pirmininkui ir Užsienių Reikalų Ministeriui Prof. A. Voldemarui, kuriuo prašoma sudaryti Lietuvos delegacija Taikos konferencijoje ir pirminkauti jai. Prancuzų kalba.

19. 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. Nr. 16. Finansų Ministeriui. Prašymas asiguoti 100.000 markių V. Tarybos Trijų Prezidiumo žiniai.

20. 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. – Nuorašas Trijų Prezidiumo nutarimo, kad kiekvieno Trijų pasirašymas yra tolygus Trijų Prezidiumo parašui.

21. 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. Nr. 17 Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Voldemarui. Paskyrimas L. Noreikos Finansų, Prekybos ir Pramonės ministerio padėjėju. P. Klimo Užsienio Reikalų Ministerio padėjėju.

22. 1918 m. gruodžio mėn. 20 d. Nr. 18 Ministeriui Pirmininkui Prof. A. Voldemarui. Paskyrimas gen. Žukausko Apsaugos Ministeriu.

23. 1918 m. gruodžio mėn. 23 d. – Mykolui Sleževičiui. Paskyrimas jo Vyriausioju Karo Vadu ir pavedimas viso šalies valdymo ir gynimo darbo.

24. 1918 m. gruodžio mėn. 26 d. – Pris. adv. V. Stašinskiui. Paskyrimas jo Valstybės Kontrolierium.

25. 1918 m. gruodžio mėn. 27 d. Ministerių Pirmininkui M. Sleževičiui. Patvirtinimas M. Sleževičiaus sudaryto Ministerių Kabineto.

26. 1918 m. gruodžio mėn. 31 d. – Teisingumo Ministeriui P. Leonui. Paskyrimas Apygardos Teismų Pirmininkų, Narių ir Valstybės Gynėjų, ir pranešimas, kad A. Janulaitis laikomas laikinai pasišalinusiu nuo Vilniaus Apygardos Teismo Pirminko vietos.

27. 1919 m. sausio mėn. 9 d. – Ministeriui Pirmininkui M. Sleževičiui. Pranešimas, kad Ministerio Pirmininko M. Sleževičiaus rašto Nr. 143 St. Šilingas Valstybės Tarybos Prezidiumo narys, esąs padavęs Prezidiumui pareiškimą, jog jokios sutarties tarp Ministerio Pirmininko ir Augštojo Valstybės Tarybos Prezidiumo, kad Valstybės Tarybos plenumas nebusiąs šaukiamas prieš susirenkant Konferencijai, nebuve ir negalėjo buti.

28. 1919 m. sausio mėn. 9 d. – Juodraštis projektas rašto Nr. 27 /šio sąrašo/.

29. 1919 m. sausio mėn. 9 d. Kitas juodraštis projektas to paties rašto.

30. 1919 m. sausio mėn. 16 d. Nr. 21 K. Daugirdo paskyrimas laikinai eiti Valstybės Kontroliaus Valdytojo pareigas.

31. 1919 m. sausio mėn. 25 d. – Ministeriui Pirmininkui M. Sleževičiui. Paskyrimas J. Zaskevičiaus Krašto Apsaugos Ministerijos viceministeriu.

32. 1919 m. sausio mėn. 27 d. Nr. 22 Krašto Apsaugos Ministeriui. Prašymas atvykti duoti paaiškinimų apie krašto apsaugos stovį ir paskirti atstovą nuo apsaugos ministerijos į Komisiją rengti iškilmėms Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktuvėms paminėti.

33. 1919 m. sausio mėn. 27 d. Nr. 23. Ministerių Kabinetai. Prašymas paskirti nuo Kabineto atstovą į komisiją rengti iškilmėms Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktuvėms paminėti.

34. 1919 m. sausio mėn. 27 d. Nr. 24. K. Daugirdui, Laik. Valstybės Kontroliaus Valdytojui. Kvietimas atvykti pranešti Augštajam Prezidiumui apie V. Kontroliaus reikalus.

35. 1919 m. sausio mėn. 27 d. Nr. 25. Kan. K. Šauliaui, L. Noreikai, V. Biciuniui, R. Skipičiui. Kvietimas dalyvauti komisijoje, kuri turės surengti iškilmes Lietuvos valstybės nepriklausomybės paskelbimo sukaktuvėms paminėti.

36. 1919 m. sausio mėn. 25 d. Nr. 26 Ministeriui Pirmininkui M. Sleževičiui. Paskyrimas Prekybos ir Pramonės Ministerio J. Šimkaus nepaprastais įgaliojimais Krašto Apsaugos Ministerijos Tiekimo skyriaus viršininku.

37. 1919 m. vasario mėn. 7 d. Nr. 28 Užsienio Reikalų Ministeriui Prof. A. Voldemarui. Paskyrimas jo Lietuvos delegacijos pirmininku į Taikos Kongresą Paryžiuje ir įgaliojimas tarti ir spręsti, susitariant su delegacija, Lietuvos klausimus. Šis įgaliojimas panaikina įgaliojimą 1918 m. gruodžio mėnesio 18 d. Prancūzų kalba.

38. 1919 m. vasario mėn. 22 d. Nr. 46 Ministerių Kabinetai. Pranešimas apie atsistatydinimą Valstybės Kontrolės Valdytojo K. Daugirdo.

39. 1919 m. vasario mėn. 24 d. Nr. 47. Laikin. Valstybės Kontroliaus Valdytojui K. Daugirdui. Pranešimas, kad Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas yra priėmęs jo atsistatydinimą.

40. 1919 m. kovo mėn. 3 d. Nr. 49. Teisingumo Ministeriui P. Leonui. Paliuosavimas nuo vietos Kauno Apygardos Teismo Valstybės Gynėjo K. Samajausko ir R. Skipičio paskyrimas Kauno Apygardos Teismo Valstybės Gynėju.

41. 1919 m. kovo mėn. 6 d. Nr. 50. M. Sleževičiui. Pranešimas, kad Valstybės Tarybos Prezidiumas yra priėmęs jo atsistatydinimą nuo Ministerio Pirmininko pareigų ėjimo.

42. 1919 m. kovo mėn. 12 d. Nr. 53. Ministeriui Pirmininkui Pr. Dovydaičiui. Pranešimas apie melagingą buvusio ministerio pirmininko M. Sleževičiaus pareiškimą atsistatydinimo rašte, kad Valstybės Tarybos Prezidiumas įsakęs Glovackiui nepildyti Krašto Apsaugos Ministerio įsakymų ir pareiškimas, kad

Augštojo Valstybės Tarybos Prezidiumo tvirtu nusistatymu įsakymai valstybės valdininkams, juo labiau karininkams, tegali būti daromi tik per betarpe jų vyresnybę. Parašai: J. Staugaitis, St. Šilingas, Augštasai Valstybės Tarybos Prezidiumas.

43. 1919 m. kovo mėn 12 d. To paties rašto juodraštis.

44. 1919 m. kovo mėn. 12 d. Nr. 54. Ministeriui Pirmininkui Pr. Dovydaičiui. Pranešimas, kad yra siunčiami 1 J. Augštuolaičio ir 3 Glovackio raštai su priedu: Krašto Apsaugos vieministerio Zaskevičiaus įsakymu.

45. 1919 m. kovo mėn. 15 d. Nr. 55. Krašto Apsaugos Ministerijai. Prašymas paliuosuoti Dimanšteino namus, reikalingus Valstybės atstovybės reikalams. Juodraštis.

46. 1919 m. kovo mėn. 26 d. Nr. 56. Ministeriui Pirmininkui. Paskyrimas P. Matulionio Žemės Ukio ir Valstybės Turtų viceministeriu, paliekant jį eiti Miškų Departamento vedėjo pareigas.

47. Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai. Valstybės Tarybos įstatymas – originalas – Augštojo Valstybės Prezidiumo – A. Smetonos, kun. J. Staugaičio ir St. Šilingo – parašais.

48. Laikinasis Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymas. Valstybės Tarybos priimtas įstatymas, Valstybės Tarybos Augštojo Prezidiumo, Smetonos, Kun. Staugaičio ir St. Šilingo ir Teisingumo Ministerio P. Leono parašais.

49. Vilniaus, Universiteto Statutas, Valstybės Tarybos įstatymas su Valstybės Tarybos augštojo Prezidiumo A. Smetonos, kun. J. Staugaičio ir St. Šilingo ir Švietimo Ministerio J. Jčo⁸ parašais.

50. Įstatymas Konferencijai šaukti. Valstybės Tarybos Įstatymas Augštojo Prezidiumo – Smetonos, J. Staugaičio ir St. Šilingo ir Ministerio Pirmininko Prof. A. Voldemaro parašais.

⁸ Turėtų būti *Yčo*.